

Geachte,

Op basis van de eerste verkennende resultaten van de herbeoordeling – die in conceptvorm opgenomen waren in de bijlage van een informele ambtelijke notitie (email catum xxx) - heeft u in uw uitspraken naar de Tweede Kamer aangegeven dat het Ctgb “de instructie gegeven (is) de toepassing van een drietal stoffen op te schorten, tijdelijk te verbieden en niet toe te laten, tenzij de komende dagen mitigerende maatregelen mogelijk zijn om de mogelijke effecten tegen te gaan”. Zoals u aangaf gaat het hierbij om veldtoepassingen in boomgaarden voor appel en peer, veldtoepassingen in hogeboomkwekerijgewassen en om niet-professionele buitentoepassingen van middelen in de categorie neonicotinoïden. U heeft vervolgens toegezegd aan de Tweede Kamer hierover te rapporteren zodra u weet of de toepassingen waar we het nu over hebben, “definitief tijdelijk uit de lucht gaan of misschien definitief nooit meer in de lucht terugkomen”.

Middels deze brief wil ik u informeren over de resultaten van de inspanningen die het Ctgb gedaan heeft om voor deze toepassingen tot een besluit te komen. Ook wil ik u in deze brief informeren over het verdere verloop van de herbeoordeling en welke resultaten wanneer te verwachten zijn. Hieronder zal ik eerst ingaan op de specifieke toepassingen. Daarna zal ik ingaan op het totale proces van de herbeoordeling.

Besluiten van het College aangaande de specifieke toepassingen.

Uit de voorlopige resultaten van de herbeoordeling van de bestrijdingsmiddelen die behoren tot de klasse van neonicotinoïden is gebleken dat een verhoogd risico niet uit is te sluiten bij vijf middelen voor professioneel gebruik met toepassingen in appel, peer, en/of hoge boomkwekerijgewassen en bij vijf middelen voor particulier gebruik met toepassingen buitenshuis. Bij deze voorlopige beoordeling is betrokken de informatie die beschikbaar is gekomen bij de evaluatie voor plaatsing op Annex 1 bij richtlijn 91/414/EEG.

Een aanpassing van het toegelaten gebruik is gewenst, maar de risico's zijn niet van dien aard dat een ambsthalfse wijziging of intrekking per direct gerechtvaardigd is. Dat zou in bezwaar en beroep geen stand houden. De door het college gekozen aanpak is gericht geweest op het zo snel mogelijk kunnen effectueren van de gewenste maatregelen.

Het college heeft de risico's van deze toepassingen beschouwd en na overleg met de nVWA onderzocht met welke aanvullende gebruiksrestricties de risico's van de bedoelde toepassingen acceptabel zijn. Het college heeft vervolgens met de betrokken toelatinghouders de mogelijkheid van passende mitigerende maatregelen besproken. Dit heeft ertoe geleid dat door de toelatinghouders uit hoofde van *good product stewardship* een verzoek is ingediend tot wijziging van de wettelijke gebruiksvoorschriften. Het college heeft op maandag 18 april j.l op deze aanvragen besloten en de voorgestelde wijzigingen vastgesteld. De genomen mitigerende maatregelen houden in dat voor de professionele toepassingen in appel, peer en/of hogeboomkwekerijgewassen extra drift reducerende maatregelen van kracht worden, dat voor particuliere buitentoepassingen met directe blootstelling een eenvoudige waarschuwingzin met gebruiksrestrictie van kracht wordt en dat voor particuliere buitenstoepassingen met indirecte blootstelling de toelating voor buitentoepassing ingetrokken wordt. In bijlage 1 licht ik deze besluiten toe.

De maatregel gaat in direct na het van kracht worden van het besluit. De toelatinghouders hebben zich eraan gecommitteerd om zich in te spannen om de gebruikers te informeren over de dan geldende gebruiksvoorschriften. De professionele gebruikers zullen daarover geïnformeerd worden via de brancheverenigingen, zoals dat in het verleden ook is gedaan. Voorts hebben zij zich eraan gecommitteerd zich in te spannen om ook de particuliere gebruikers zo snel en zo goed mogelijk te informeren omtrent de nieuwe gebruiksvoorschriften. De toelatinghouders hebben hun medewerking verleend aan het bereiken van dit resultaat met het nadrukkelijk verzoek dat gedurende de tweede fase van de beoordeling niet nogmaals tussentijds wordt aangestuurd op wijziging van toelatingen.

Gezien het voorgaande is een opgebruik- en aflevertermijn van reeds geproduceerde verpakkingen vastgesteld tot 1 oktober 2011. Met dit resultaat wordt inhoudelijk voldaan aan de wens die door u en de Tweede Kamer is uitgesproken.

Herbeoordeling

De toetsing van de reeds toegelaten bestrijdingsmiddelen die behoren tot de klasse van neonicotinoïden op de effecten op de gezondheid van bijen wordt door het College zeer serieus genomen en in lijn met uw wensen zeer gedegen en consciëntieus uitgevoerd. Deze uitvoering is gebonden aan tijdslijnen die ik u in mijn brief van 13 april j.l. voorgelegd heb. Ik zal u tussentijds rapporteren over de voortgang van deze herbeoordeling. Afhankelijk van nieuwe informatie die de komende periode beschikbaar komt en de bereidheid van toelatinghouders om mee te werken aan eventueel gewenste wijzigingen in toelatingen kan in juni mogelijk al tot besluitvorming over gegaan worden.

Voor wijziging van de toelating volgt het college de daarvoor wettelijk vastgelegde procedures. Het college stuurt op afronding in juni van de beoordeling en overleg met betrokken partijen. Hierop zal eind juni een besluit genomen worden op door de toelatinghouders in te dienen aanvragen tot wijziging van de toelating. In geval een ambtshalve wijziging noodzakelijk is wordt de eindbesluitvorming minimaal 6 weken later afgerond in verband met de wettelijke zienswijze procedure. Voor deze gevallen zal in juni een voorgenomen besluit genomen worden en kan het definitieve besluit hieromtrent in augustus worden genomen.

In bijlage 2 ga ik in op het juridisch kader en de belangenafweging ingeval van een ambtshalve wijziging.

Uiterlijk 30 juni zal ik u rapporteren over

- Besluiten op vrijwillige aanvraag tot wijziging van de toelating;
- Voorgenomen besluiten tot ambtshalve wijziging van de toelating, mede op basis van een afweging van belangen;
- Beslissingen van het college om op dat moment niet ambtshalve in te grijpen in de toelating, mede op basis van een afweging van belangen.

Deze besluiten en beslissingen betreffen de herbeoordeling van 55 middelen op basis van de neonicotinoïden imidacloprid, thiamethoxam en clothianidin; alsmede fipronil, een stof met dezelfde eigenschappen als de voornoemde neonicotinoïden. Voor deze vier genoemde stoffen heeft de Europese commissie de plaatsingrichtlijn aangepast in verband met het risico voor bijen.

Tenslotte

In mijn brief van 13 april j.l. heb ik u geïnformeerd over de aanpak van de toetsing van reeds toegelaten bestrijdingsmiddelen die behoren tot de klasse van neonicotinoïden op de effecten op de gezondheid van bijen. Deze toetsing heb ik geïntiëerd naar aanleiding van het verzoek dat de tweede kamer met de motie Ouwehand aan de regering daartoe heeft gedaan. Over deze toetsing en de planning hiervan is uitgebreid ambtelijk overleg gevoerd met uw medewerkers. Van enige formele opdracht of instructie is geen sprake geweest. Middels uw uitspraken in een debat met de tweede kamer over bijensterfte dat eveneens plaats vond op 13 april j.l. heb ik vernomen dat u “zeer boos” bent over het feit dat de complete beoordeling niet op zeer korte termijn is af te ronden. Middels eerdere passages in deze brief zal u duidelijk zijn dat wettelijke voorschriften een eerdere definitieve besluitvorming in de weg staan. Het college heeft het kortst mogelijke wettelijk tijdschema gehanteerd om tot een zeer gedegen consciëntieuze uitvoering van de motie en de herbeoordeling te komen en is derhalve hoogst ongelukkig met uw uitspraak in deze, waardoor ook de Tweede Kamer de indruk zou kunnen hebben gekregen dat de besluitvorming hieromtrent sneller plaats zou kunnen vinden dan in werkelijkheid het geval is. De enige mogelijkheid om tot eerdere definitieve besluitvorming te komen is door vrijwillige medewerking van toelatinghouders. Het college stuurt erop om dit te bereiken.

Het college zou een gesprek waarin duidelijke afspraken over de gang van zaken in een dergelijk geval worden gemaakt op prijs stellen.

Ik hoop u hiermee voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

Bijlage 1 Besluitvorming 3 genoemde toepassingen

Het college heeft voor 10 middelen besloten tot een wijziging WGGA. Negen van de betreffende middelen zijn op basis van de werkzame stof *imidacloprid*. Eén middel (Actara) is op basis van de werkzame stof *thiamethoxam*. Het college wijst erop dat dit een wijziging is op basis van risico's geconstateerd in een eerste fase beoordeling waarin niet alle nieuwe gegevens en openbare literatuur zijn meegenomen. In de tweede fase beoordeling, waarin deze informatie wel is meegewogen wordt een verdere verfijning aangebracht. Het is niet zeker dat de opgelegde maatregelen daadwerkelijk de bijensterfte zal beperken.

Het betreft de volgende middelen, waarbij alleen wordt ingegaan op de 3 genoemde toepassingen. De middelen hebben ook andere toepassingen.

- 1) Middelen voor professioneel gebruik: veldtoepassingen in boomgaarden voor appel en peer, alsmede veldtoepassing in boomkwekerijgewassen
  - a) Admire O Teq
  - b) Admire
  - c) Imex-Imidacloprid (parallele toelating van Admire)
  - d) Kohinor 70 WG (parallele toelating van Admire)
  - e) Actara (obv thiamethoxam).

In de eerste fase beoordeling is een acuut risico na directe blootstelling geconstateerd in de off-field situatie. Voor de toepassingen kan dit risico worden gereduceerd tot een aanvaardbaar niveau door het opnemen van driftreducerende maatregelen.

- 2) Middelen voor niet-professioneel gebruik: toepassingen buitenshuis
  - a) Provado Garden
  - b) Admire N (afgeleide toelating van Provado Garden)
  - c) Gazon-Insect (afgeleide toelating van Provado Garden)

In de eerste fase beoordeling is een acuut risico na directe blootstelling verwacht. Dit risico is gebaseerd op de verwachting dat de particuliere gebruiker, die niet is geschoold in toepassing van bestrijdingsmiddelen en complexe mitigerende maatregelen niet of niet volledig zal opvolgen en waarop, volgens mededeling van de nVWA, niet wordt gehandhaafd.

Voor deze toepassingen kan het risico worden gereduceerd tot een aanvaardbaar niveau door het vereenvoudigen van de risicobeperkende maatregelen.

- 3) Middelen voor niet-professioneel gebruik: toepassingen binnen- en buitenshuis
  - a) Admire N-Pin
  - b) Pokon Plantstick (afgeleide toelating van Admire N-Pin)

In de eerste fase beoordeling is een acuut risico na indirecte blootstelling verwacht. Voor deze toepassingen kan het risico worden gereduceerd tot een aanvaardbaar niveau door het uitsluiten van gebruik buitenshuis.

Voor alle middelen zijn gebruiksbependingen opgelegd die het risico terugbrengen tot een aanvaardbaar niveau. In het besluit is opgenomen dat de gebruiksbependingen naar de doelgroepen gecommuniceerd worden. Tevens is in het besluit opgenomen voor alle toegelaten verpakkingen een opgebruik en aflevertermijn tot 1 oktober 2011 te verlenen. Deze opgebruik en aflevertermijn is op zijn plaats in verband met een afweging van de volgende belangen

- het geringe verwachte effect op de sterfte van bijen;
- de belangen van toelatinghouders en gebruikers (al dan niet noodzakelijke terug-roep-acties, onduidelijkheid door korte opeenvolging van etiketswijzigingen).

Bijlage 2 Juridisch kader

Belangenafweging

Krachtens artikel 40 of artikel 41 van de wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden kan het college ingrijpen in een lopende toelating van een gewasbeschermingsmiddel.

Het juridisch kader van beide artikelen legt op het Ctgb de bewijslast om aan te tonen dat er voldoende concrete aanwijzingen zijn dat niet meer aan de toelatingseisen wordt voldaan, alsmede om aan te tonen dat het Ctgb bij zijn ingrepen op de lopende toelatingen een gedegen afweging van belangen heeft gemaakt, vooral waar het betreft de proportionaliteit van de maatregel en de wijze waarop is omgegaan met de aflever- en opgebruiktermijn.

Daarnaast eist het Bestuursreglement regeling toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden Ctgb 2007 dat bij een ambtshalve ingreep in toelatingen een uitgebreide hoor- en wederhoorprocedure en een zienswijzeprocedure (minmaal 4 - maximaal 6 weken) wordt vereist.

Dit juridisch kader is mede bepalend voor de wijze waarop het college in kan grijpen in een reeds toegelaten toepassing en de tijdslijnen waarlangs een besluit dat hierover genomen wordt geïmplementeerd wordt.

Het voorzorgsbeginsel

Het huidige toetsingskader beoogt een hoog beschermingsniveau te bieden voor mens, dier en milieu. De vraag is hoe dit zich verhoudt met het voorzorgsbeginsel.

Aan het voorzorgsbeginsel liggen volgens de Europese commissie drie specifieke beginselen ten grondslag:

- de toepassing van het beginsel moet gebaseerd zijn op een zo volledig mogelijke wetenschappelijke evaluatie. Daarbij moet, indien mogelijk, in iedere fase de mate van wetenschappelijke onzekerheid worden vastgesteld;
- elk besluit om al dan niet te handelen uit hoofde van het voorzorgsbeginsel moet worden voorafgegaan door een evaluatie van het risico en de potentiële gevolgen van niet-handelen;
- zodra de resultaten van de wetenschappelijke evaluatie en/of risico-evaluatie beschikbaar zijn, dienen alle betrokken partijen bij de bestudering van de verschillende denkbare mogelijkheden betrokken te worden en moet de procedure zo transparant mogelijk zijn.

Naast deze specifieke beginselen blijven de algemene beginselen van goed risicobeheer van toepassing wanneer het voorzorgsbeginsel wordt toegepast. Dat zijn de volgende vijf beginselen:

- de genomen maatregelen dienen in verhouding te staan tot het nagestreefde beschermingsniveau;
- bij de toepassing van de maatregelen mag niet worden gediscrimineerd;
- de maatregelen dienen te worden afgestemd op de maatregelen die reeds in soortgelijke situaties genomen zijn of van een soortgelijke aanpak gebruik maken;
- de voordelen en de lasten van al dan niet handelen moeten worden bestudeerd;
- de maatregelen moeten in het licht van de wetenschappelijke ontwikkeling opnieuw worden bekeken.

Het voorzorgsbeginsel heeft in de toetsing van gewasbeschermingsmiddelen een plaats gekregen door bij de beoordeling uit te gaan van zo volledig mogelijke wetenschappelijke

evaluatie onder *worst case* scenario's en doordat daarbij extra veiligheidsfactoren worden toegepast. Het voorzorgsbeginsel is dus als het ware al "ingebakken" in het juridische en wetenschappelijke toetsingskader.

Feitelijk betekent dit dat het college met de in de regelgeving vastgelegde procedures handelt in lijn met het voorzorgsbeginsel. Indien om politieke redenen het voorzorgsbeginsel breder uitgelegd dient te worden, dan is het aan de regering om dit vast te leggen in een voor het Ctgb bindend juridisch kader.

